

Monitoringscommissie Branchecode goed bestuur in het mbo

Plan van aanpak 2018

Inleiding

Eerste tranche: monitoring en tussenrapportage 2016

In opdracht van het bestuur van de MBO Raad heeft de Monitoringscommissie (vanaf nu: de commissie) in 2016 de eerste tranche uitgevoerd van de monitor werking en naleving Branchecode goed bestuur in het mbo. Dit heeft in december 2016 geresulteerd in de rapportage "Beter, maar ook goed genoeg?" In het onderzoek heeft de commissie zich gericht op vijf onderliggende thema's uit de Branchecode, te weten: a) het functioneren van de branchecode, b) strategisch beleid, c.) checks and balances, d.) publieke belangen en e) de werkgeversrol van de raden van toezicht. Het onderzoek, uitgevoerd door onderzoeksbureau Oberon, heeft bestaan uit een analyse van de jaarverslagen (geïntegreerd jaardocument) 2015 van de mbo-instellingen en een zestal casestudies met verdiepende interviews.

In de rapportage heeft de commissie geconcludeerd dat de praktijk van goed bestuur in het mbo verbeterd is ten opzichte van eerdere evaluaties, en dat er ruimte tot verbetering blijft. Met name de zorg van het bestuur voor goede medezeggenschap blijft een aandachtspunt. Intensivering van de discussie over de relatie tussen publieke belangen en het instellingsbelang wordt daarnaast als wenselijk gezien. Niet alleen intern, maar ook in de sector. In het politieke speelveld is aandacht nodig voor de juiste checks and balances tussen intern en extern toezicht; tussen zelfregulering en sturing door (meer) regelgeving. De commissie heeft daartoe in het rapport een aantal aanbevelingen gedaan.

Tweede tranche: naar een eindevaluatie in 2018

De branchecode goed bestuur in het mbo schrijft voor dat de commissie de werking van de code zal evalueren en daarover een rapport zal uitbrengen. In vervolg op de eerste tranche van het werk van de commissie en de tussenrapportage daarover in eind 2016, benut de commissie 2018 voor een tweede evaluatietranche en rapporteert daarover uiterlijk begin 2019 aan de MBO Raad.

In deze tweede evaluatietranche kiest de commissie voor een brede invalshoek. De commissie signaleert actuele en toekomstige ontwikkelingen in de samenleving die van invloed zijn op het middelbaar beroepsonderwijs, zoals minder keuze voor vmbo en mbo, toenemende sociaal-economische tweedeling, veranderingen in aard en inhoud van beroepen, demografische krimp, technologische ontwikkelingen in het bijzonder ICT, veranderingen in de structuur van de arbeidsmarkt, nadruk op eigen ondernemerschap en 'een leven lang ontwikkelen', vraag naar de vormingsfunctie van het onderwijs, enzovoort. Daarnaast vormen specifiek ontwikkelingen in de

bestuurlijke context van mbo-instellingen zoals regionalisering, ontwikkelingen in het rechtspersonenrecht en sectorwetten, veranderingen in aansprakelijkheid, beheersing en risicobereidheid, toenemende eisen van transparantie en verantwoording, toenemend belang van onderwijsinhoudelijke governance en eigen kwaliteitsambities en ontwikkeling van 'professionals governance' voor de commissie belangrijke context om van daaruit te reflecteren op de ontwikkeling van de governance in de mbo-sector.

Op basis van die reflectie, en op basis van de vraag welke mechanismen en instrumenten naast een code een praktijk van goed bestuur kunnen bevorderen, evalueert de commissie de waarde en werking van de code. Governance in een breed perspectief.

Thema's

De volgende thema's worden specifiek geadresseerd in deze tweede tranche:

- a.) Governance van mbo-instellingen in relatie tot governance van bestuurlijke samenwerking
- b.) Publieke taken voor het mbo vanuit de overheid in relatie tot die vanuit decentrale stakeholders (publieke belangen) en de afstemming hierover in regionale dialoog;
- c.) Medezeggenschap en professionals governance;
- d.) Waarde en werking van een governancecode en andere instrumenten voor goed bestuur.

Werkwijze

Gezien de invalshoek van de commissie zal de werkwijze voor de evaluatie van de code in 2018 bestaan uit:

1. Essay
2. Ronde tafels
3. Werkconferentie
4. Monitor waarde en werking Branchecode goed bestuur (survey-onderzoek)

1. Essay

De commissie verzoekt een wetenschapper om een beschouwing over de toekomst van de governance in het mbo te schrijven op basis van een historische analyse van de ontwikkeling van mbo-instellingen in hun bestuurlijke context. Hoe heeft de bestuurlijke opdracht in het mbo zich ontwikkeld vanaf de roc-vorming in de jaren '90 tot de regionale opgave nu. Onderliggende vraag is welke rol de mbo-instelling in de omgeving heeft en wat die rol betekent voor de sturing en beheersing van het en toezicht op de organisatie; intern, maar ook extern richting de buitenwereld.

2. Ronde tafels

De commissie belegt een aantal ronde tafels met partijen in en om de mbo-sector¹ over drie van de vier specifieke thema's. Vanwege de samenhang kunnen de ronde tafels over de thema's a. en b. ook gelijktijdig met de betreffende partijen worden besproken, als ook gekoppeld worden aan een bespreking van de (tussen)opbrengsten van het essay.

3. Werkconferentie

Summit over het vierde specifieke thema namelijk ontwikkelingen governance, bestuurlijke context en waarde en werking van governancecodes met andere monitorings- en governancecommissies in het onderwijs en andere sectoren (zorg, wonen, cultuur, corporate), en wetenschappers / experts op het gebied van governance en codes.

4. Monitor waarde en werking Branchecode goed bestuur

Survey-onderzoek (kwantitatief – gesloten vragenlijsten) naar naleving en werking van de Branchecode goed bestuur MBO. Het doel van het onderzoek is zicht te krijgen op huidige stand van zaken wat betreft goed bestuur in de mbo-sector en, op de punten waar mogelijk, de vergelijking te maken met de stand van zaken in 2012 en 2007. Het onderzoek zal inzicht moeten geven in de daadwerkelijke naleving van de bepalingen voor colleges van bestuur en raden van toezicht in hoofdstuk 3 en 4 van de code en de uitoefening van intern toezicht, bestuur en medezeggenschap bij mbo-instellingen zoals beschreven in hoofdstuk 2 van de code. Daarbij zullen behalve (voorzitters van de) CvB's, ook (voorzitters van de) RvT's en de centrale medezeggenschapsorganen worden bevraagd.

¹ Het gaat daarbij, naast bestuur, intern toezicht en interne en externe stakeholders van mbo instellingen, om de MBO Raad, en stakeholders op stelselniveau als Ministerie van OCW, Inspectie van het onderwijs, beroepenveld en bedrijfsleven (VNO-NCW, SBB), gemeenten (VNG), Platform Raden van Toezicht, JOB, Platform medezeggenschap mbo, maar ook actoren uit aanpalende sectoren.

